

Oppdragsgiver
PK Strøm AS

Dokument type
Rapport

Dato
November 2018

KONSEKVENsutREDNING REINDRIFT MASSETAK ØVRE DRAGEID

KONSEKVENsutREDNING REINDRIFT MASSETAK ØVRE DRAGEID

Oppdragsnavn **Massetak Øvre Drageid**
Prosjekt nr. **1350019436**
Mottaker **PK Strøm AS**
Dokument type **Rapport**
Versjon **00**
Dato **13.11.2018**
Utført av **Andrea Marthinsen**
Kontrollert av **Eirik Lind**
Godkjent av **Eirik Lind**
Beskrivelse **Konsekvensutredning Reindrift**

Rambøll
Kobbegate 2
PB 9420 Torgarden
N-7493 Trondheim

T +47 73 84 10 00
<https://no.ramboll.com>

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Innledning	2
2.	Beskrivelse av tiltaket	3
3.	Metode	4
3.1	Verdivurdering	4
3.2	Tiltakets påvirkning	5
3.3	Konsekvens	6
3.4	Skadereduserende tiltak	7
4.	0-alternativet	8
4.1	Beskrivelse av området	8
4.2	Vedtatte planer	8
5.	Reindriften og inngrepseffekter	9
5.1	Reindriftenes stilling og forankringen i samisk kultur	9
5.2	Generelt om reindriftnæringen	9
5.3	Reinens beite- og arealbehov	11
5.4	Trekk- og flyttlei	12
5.5	Reintall og produksjon	13
5.6	Inngrepets effekt på reindriften	13
6.	Konsekvensanalyse	16
6.1	Verdivurdering	16
6.2	Vurdering av påvirkning	23
6.3	Konsekvens	24
6.4	Skadereduserende tiltak	24
7.	Referanser	25

1. INNLEDNING

Planforslag for Massetak Øvre Drageid ble sendt inn til 1. gangsbehandling før sommeren. Det ble imidlertid vedtatt å ikke legge planen ut på offentlig ettersyn i Formannskapetets møte den 26. juni 2018, med bakgrunn i «*de mange negative konsekvensene det vil ha for miljø og samfunn*».

I ettertid har det blitt utarbeidet et forslag til endringer av planforslaget som begrenser driften av anlegget og antall sprenginger. Saken med foreslåtte endringer ble tatt opp igjen til behandling i Formannskapet den 30. oktober 2018.

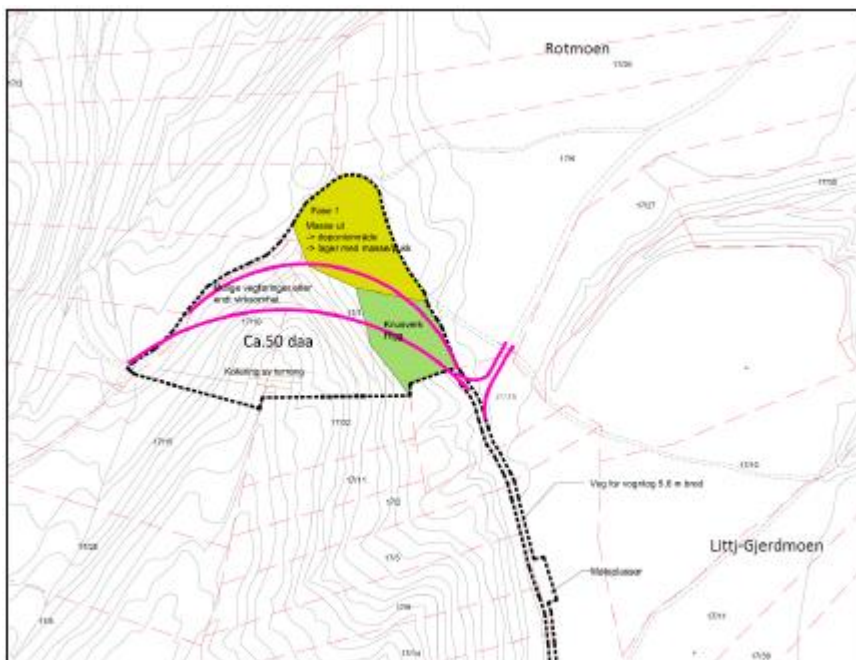
Følgende vedtak ble enstemmig vedtatt i Formannskapet:

«Med henvisning til krav om konsekvensutredning og automatisk utredningsplikt iht konsekvensutredningsforskriften §2, bokstav d, bes tiltakshaver utarbeide en konsekvensanalyse relatert til relevante tema som er spilt inn i oppstartmeldingen høsten 2017. Det vises spesielt til tema angitt av Fylkesmannen i Nordland og i Nordland Fylkeskommune. Mht føre vare prinsippet må konsekvensutredningen angi avdempende tiltak og som medtas i reguleringsplanen.»

På bakgrunn av Formannskapetets vedtak og Fylkesmannens innspill til planoppstart gjennomføres det konsekvensutredning for tiltaket. Fylkesmannen har blant annet pekt på reindrift som tema.

2. BESKRIVELSE AV TILTAKET

Planforslaget legger opp til uttak av fjell-/steinmasser samt intern knusing av disse. Det skal legges til rette for uttak av kvalitetsmasser til veibygging, div fraksjoner av grus og singel som i dag kommer inn med båt fra andre deler av landet. Tiltaket vil starte med uttak av masser i nord for så å bevege seg mot sør, langsmed ryggen av morenen. Tiltaket vil i driftsfasen medføre en uttaksgrop på maksimalt 10-20 meters dybde fra eksisterende veg. Figuren under viser en illustrasjon på hvordan området kan bli utnyttet. Den rosa linjen viser to alternativer for hvordan vegen som går gjennom planområdet kan legges om ved endt masseuttak.

Figur 1 Illustrasjonsplan

Tiltaket medfører et uttak av ca. 750 000 m³ masser. For at det ikke skal bli en permanent grop i området skal rene masser fylles tilbake i området. Naturlige masser fra områder uten forurensende virksomhet, betraktes som rene. Rene masser består av jord, stein, sand, myr, grus eller leire. Massene skal fylles opp til minimum kote +95.

Det tillates maksimalt 5 dager med sprengninger i året. Sprengninger skal kun skje mandag til fredag innenfor anleggets driftstider. Drift av knusverk skal normalt skje mandag til fredag mellom 07.00-16.00. Det skal ikke være drift av knusverket lørdager, søndager eller helligdager.

Drift av knusverket skal normalt være fra 1. mars til 15. juni hvert år. Ved ytterligere behov tillates det tilleggsdrift i opp til 2,5 måneder i perioden 15. august til 1. desember, med unntak av perioden 20. september til 20. oktober. Samlet drift av knusverket skal være maksimalt 4 måneder.

3. METODE

Konsekvensutredningen er et supplement til planbeskrivelse for Massetak Øvre Drageid. Planlagt bruk av området vurderes opp mot dagens situasjon, som kalles 0-alternativet.

Metodikken for konsekvensutredninger baserer seg på metodikken i Vegvesenets håndbok V712, samt Olje- og energidepartementets (OED) retningslinjer. Håndboken inneholder metodikk for både prissatte og ikke-prissatte konsekvenser. Prissatte konsekvenser er de som har en allment anerkjent metode for verdisetting i kroner og øre. De ikke-prissatte konsekvensene er de som ikke kan verdsettes i kroner og øre. Konsekvenser for friluftsliv faller inn under kategorien ikke-prissatte konsekvenser.

Tre begreper står sentralt når det gjelder vurdering og analyse av ikke-prissatte konsekvenser;

1. *Verdi* – hvor stor betydning et område har i et nasjonalt perspektiv
2. *Påvirkning* – hvordan området påvirkes som følge av tiltaket
3. *Konsekvens* – sammenstilling av verdi og påvirkning.

3.1 Verdivurdering

Alle delområder verdisettes og framstilles på verdikart. Verdivurderingen fremstilles på en glidende skala fra uten betydning til svært stor verdi.

Figur 2 Skala for vurdering av verdi

Det berørte områdes verdi for reindriften vurderes på bakgrunn av ressurser og verdier i hele distriktet, og hvilken funksjon de ulike områdene har. I tillegg til å se på generelle verdikriterier for reindrift er det gjort verdivurdering i forhold til hva som er kritiske faktorer i distriktet. Hvordan de enkelte elementer spiller sammen i driften vurderes også som en del av grunnlaget. De verdissatte områdene vurderes etter en skala fra ubetydelig til svært stor verdi.

I vurderingen i forhold til reindrift legges det vekt på områdes verdi som beiteområde for reindriften, innvirkning på trekk- og flyttleier, og eventuelt om det er faste installasjoner knyttet til reindriften som for eksempel gjerdeanlegg. I forhold til beite vurderes områdes produktivitet som reinbeite, hyppighet i bruk, og hvorvidt denne type beite representerer en knapphet i distriktet.

Tabell 1 Kriterier for verdisetting jfr. V712 og OEDs retningslinjer

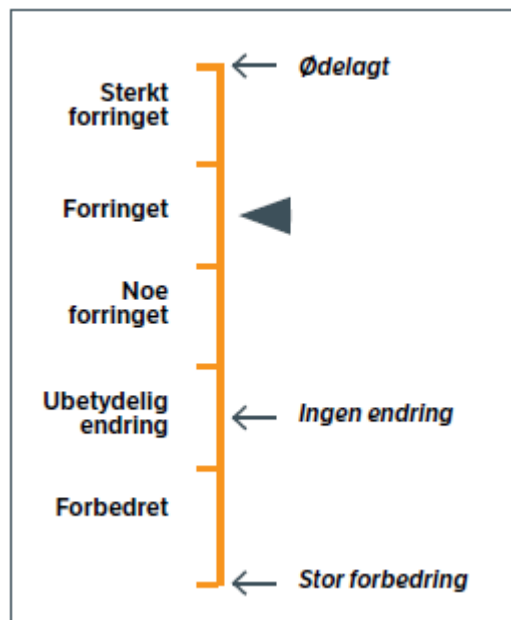
Registrerings-kategori	Ubetydelig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Flyttlei, trekklei og anlegg		Gjerder og anlegg ikke i bruk.	Mindre brukte trekkleier. Mindre viktige gjerder og anlegg.	Alternative flyttleier. Trekkleier. Gjerder og anlegg med alternativ.	Aktive flyttleier. Gjerder og anlegg uten alternativ.
Beiteområder og kalvingsområder			Mindre viktige beiteområder.	Særlig viktige beiteområder.	Kalvingsområder. Beiteareal som er minimumsfaktor.
OEDs retningslinjer		Områder uten reindrift.	Områder med reindrift, men ikke særverdiområder og minimumsbeiter.	Minimumsbeiter og særverdiområder. (Kalvingsområder, vinterbeite, paringsland, trek- og flyttleier, reindrifftsanlegg)	

3.2 Tiltakets påvirkning

Påvirkning er et uttrykk for endringer som det alternative tiltaket vil medføre på det berørte delområdet. Vurderinger av påvirkning relateres til den ferdig etablerte situasjonen. Det er kun områder som blir varig påvirket som vurderes.

Skalaen for påvirkning er inndelt i fem trinn og går fra sterkt forringet til forbedret. Vurdering av påvirkning gjøres i forhold til 0-alternativet. Ingen endring utgjør 0-punktet på skalaen.

Figur 3 Skala for vurdering av påvirkning

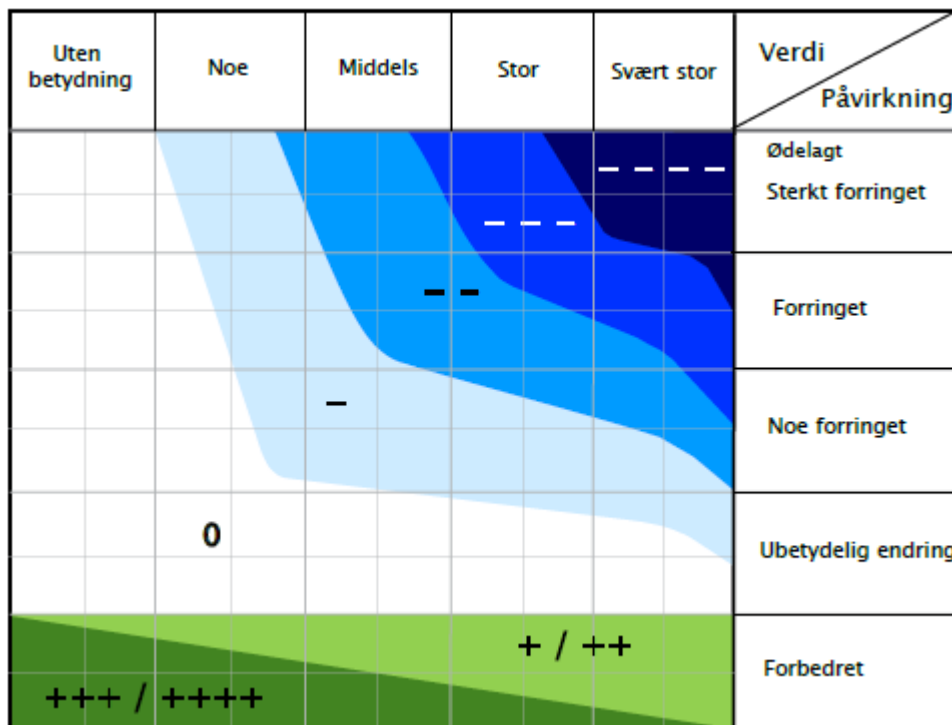
Påvirkningsfaktorer for reindrift er gitt i tabell 2. Tabellen er en veiledning for gradering av påvirkning. Vurderingene skal begrunnes i en kort og konsis tekst.

Tabell 2 Vurderingsskala påvirkning

	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Ødelagt/sterkt forringet
Reindrift	Nye/tidligere beiteområder blir gjort mer tilgjengelig. Tidligere flyttlei og trekklei kan gjenåpnes.	Ingen eller minimal andel av beiteområde blir berørt.	Arealbeslag eller tap av beite i noe omfang. Sperring av trekklei med flere alternative trekkmuligheter.	Mindre inngrep i kalvingsområder som tilnærmet kan brukes som før. Betydelig arealbeslag eller tap av beite. Sperring av trekklei med få alternative trekkmuligheter.	Stenging av flyttlei. Inngrep i kalvingsområder som gjør disse ubrukelige. Inngrepet avkjsærer eksisterende beiteområde for framtidig bruk.

3.3 Konsekvens

Konsekvensen for hvert delområde framkommer ved å sammenstille verdivurderingen med vurderingen av tiltakets påvirkning. Konsekvensen illustreres i en konsekvensvifte. Skalaen for konsekvens går fra 4 minus til 4 pluss.

Figur 4 Konsekvensvifte

3.4 Skadereduserende tiltak

Utredning kan foreslå konkrete skadereduserende tiltak. Dette er konkrete forslag som kan bidra til å begrense virkningene av tiltaket. For reindrift vil dette ofte utgjøre små forbedringer, da det er de samla effektene av flere inngrep som har hatt eller vil få konsekvenser for næringsgrunnlaget. Dette fanges ikke opp av metodikken i vegvesenets håndbok V712. Reindriftsutredninger må derfor sees i en større sammenheng enn kun planområdet, for på den måten å synliggjøre arealenes avhengighet av hverandre. Det gjøres skjønsmessige vurderinger av hvordan det totale bildet for reindriften endrer seg som følge av inngrep i reinbeiteområder.

4. 0-ALTERNATIVET

4.1 Beskrivelse av området

Store deler av området består av skog av middels bonitet, samt veiareal i form av gruslagt skogsbilveg. Området ligger sør for Rognan i Saltdal kommune i landskapsregionen «Innlandsbygdene i Nordland». Planområdet ligger på vestsiden av Fv516 i et småkupert landskap preget av grunnlendt mark. Fra Fv516 er det relativt bratt opp til selve massetaket, mens vegen flater noe ut når den passerer selve planområdet i en krapp sving.

Massetaket ligger i enden av en fjellrygg som strekker seg i retning nord-sør. Dette gjør at planområdet stiger fra eksisterende adkomstvei, som ligger på den nordlige grensen av massetaket, til plangrensen i sør. Eksisterende adkomstvei ligger i en bratt sving rundt eggen planområdet består av.

På motsatt side av adkomstveien og like nord for plangrensen er det en bergknaus med utsikt over et dalsøkk. Her er det også anlagt med benk for turgåere.

4.2 Vedtatte planer

Nærliggende området er avsatt til LNFR i kommuneplanens arealdel. Det foreligger ingen vedtatte reguleringsplaner nær uttaket.

Figur 5 Utsnitt fra kommuneplanens arealdel

5. REINDRIFTA OG INNGREPSEFFEKTER

5.1 Reindriftras stilling og forankringen i samisk kultur

Veilederen Reindrift – Konsekvensutredninger etter plan og bygningsloven (reindrift.no) omtaler reindriftras stilling som gjengitt nedenfor og gir en god introduksjon til reindriftras særstilling i norsk forvaltning og de generelle utfordringene som reindriftra har per i dag:

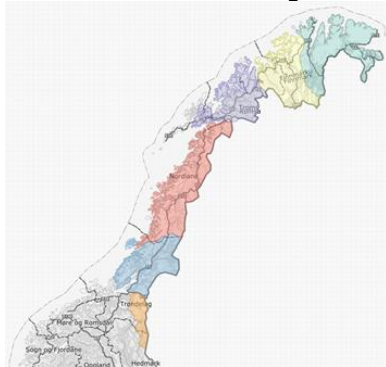
"Reindriften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt spesiell samisk næring. Selv om næringen er liten i nasjonal målestokk, har den stor betydning i samisk og lokal sammenheng. Reindriften er derfor en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Reindriften som næring har mange positive elementer i seg. Den representerer i utgangspunktet en god og fornuftig ressursutnyttelse i marginale fjell og utmarksområder. Den bidrar til næringsmessig mangfold, og den bidrar til ivaretagelse og en utvikling av den samiske kulturen. Reindriften som næring, kultur og livsform er på mange måter unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Den fortjener derfor positiv oppmerksomhet og fokus på tiltak som gjør at næringen kan sikres, utvikles og styrkes.

Reindriftenes største utfordring på lang sikt er å sikre reindriftenes arealer. Dette er en betydelig utfordring med tanke på at reindriften er en særlig arealavhengig næring, og at inngrep og uro innenfor reinbeiteområdene har økt betydelig de siste årene. Det er en politisk målsetting å forsterke innsatsen for å få redusert dette problemet. For å lykkes med å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur er felles virkelighetsforståelse og samhandling mellom de ulike aktørene en avgjørende forutsetning. Dette krever et høyt kunnskapsnivå hos politikere, myndigheter og tiltakshavere når det gjelder de ulike sidene ved reindriften, og om endringsprosesser og årsaksforhold."

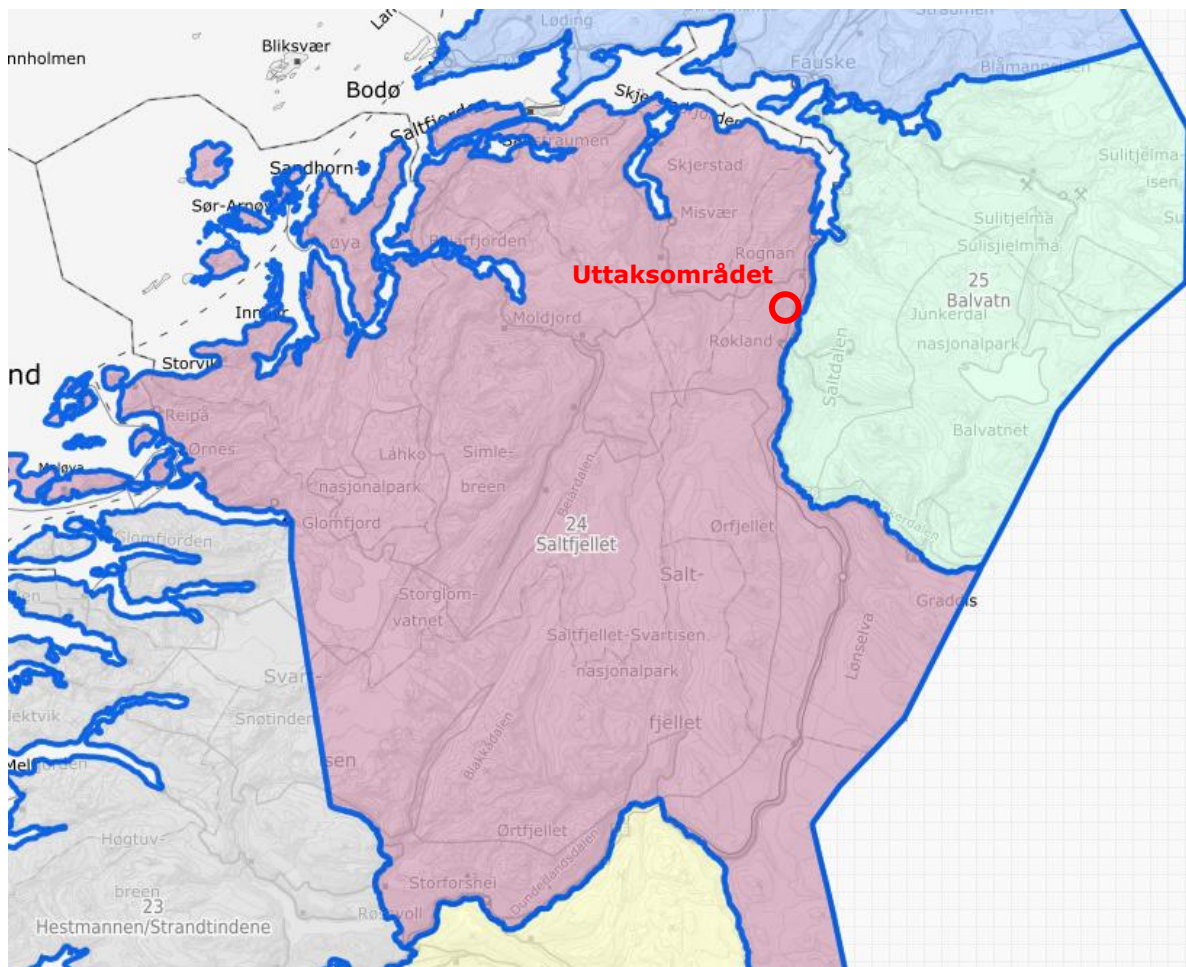
5.2 Generelt om reindriftnæringen

Reindriftnæringen er en liten næring i nasjonal målestokk, men både i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning, - økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Reindriften er også en viktig del av det materielle grunnlag for samisk kultur. Gjennom nasjonale forpliktelser etter grunnloven og folkeretten, sees reindriftpolitikken i en generell same- og samfunnspolitisk sammenheng. Reindriftpolitikken er derfor bygd på to selvstendige grunnlag; en næringspolitisk produksjonsverdi og en samepolitisk kulturverdi. (LMD 2012)

Reindriftsområder i Norge er delt inn i 6 reinbeiteområder som er underdelt av reinbeitedistrikter.

Figur 6 Reinbeiteområdene i Norge

Figur 7 Tiltaksområdet ligger i Saltfjellet reinbeitedistrikt

Et distrikt kan være inndelt i flere siidaer igjen. Med siida forstås en gruppe av reineiere som utøver reindrift i fellesskap på sine bestemte arealer innenfor distriktet. I Saltfjellet reinbeitedistrikt er det 7 siidaer, med i alt 23 næringsutøvere. Hver siida består av siidaandeler. En siidaandel ledes av en person eller av ektefeller/samboere i fellesskap. Ansvarlig leder av siidaandel bestemmer hvem som får eie rein i andelen og vedkommendes reintall. Hver distrikt har bruksregler og øvre reintall å forholde seg til. Reindriften er regulert i reindriftsloven, Lov om reindrift av 01.07.2007. (Reindriftsforvaltningen 2012)

Reinbeiteområder utgjør omtrent 40% av Norges landareal og det er en grunnleggende utfordring for all reindrift å ha tilstrekkelig tilgang til beiteressursene i alle årstider. Reindriften er inndelt i en rekke årstidsbeiter og det er i utgangspunktet tre faktorer som avgjør denne inndelingen; Geologi, klima og tilgjengelighet. Geologi og klima bestemmer hvilke planter som vokser der, og tilgjengeligheten avgjør hvorvidt rein kan nyttiggjøre seg disse plantene. Dette er spesielt avgjørende om vinteren, ettersom snø og is kan hindre reinen i å grave seg gjennom til maten.

Som en totalt naturbasert næring er den avhengig av naturen og klimaet som også har stor innvirkning på avkastning. Samtidig er det en økning i ulike inngrep i viktige beiteområder som vindmølleutbygging, kraftlinjer, vei, fritidsboliger m.m.(Vistnes,Nellemann, Bull 2004). FN's

miljøprogram (UNEP) har anslått at i Nord Norge er mellom 26 og 35 prosent av reinbeitearealene i dag så sterkt forstyrret at muligheten for tradisjonell reindrift er kraftig redusert. Dersom inngrepene fortsetter i samme tempo, vil 80% av reinbeiteområdene være tapt om 40 år (UNEP 2001). Behovet for vern av reindriften arealer er derfor stort.

En reinflokk bruker ulike områder i hele distriktet til ulike tider av året, og tiltak/inngrep et sted i distriktet kan få konsekvenser for drifta også i andre områder. Enkeltinngrep som isolert sett har liten betydning for næringen, kan i sum få store konsekvenser. Et inngrep feks i luftingsområdet kan gi stor negativt konsekvens dersom distriktet ikke har alternative områder som egner seg til lufting. Generelt vil tidligere inngrep i distriktet som medfører negative konsekvenser føre til at gjenstående områder øker i verdi.

Inngrep som skaper barriereeffekter, og tap av beiteområder vil påvirke avkastningen og slaktutbyttet. Dersom slaktevekten synker under de respektive normer, vil dette føre til at distriktet må redusere reintallet, noe som gir negative økonomiske konsekvenser for den enkelte reindriftsutøver og siidaandel. Derfor er det viktig å få fram helheten i distriktets status og den totale belastningen distriktet har med hensyn på inngrep og forstyrrelser.

5.3 Reinens beite- og arealbehov

For all reindrift er det nødvendig å ha tilstrekkelig tilgang til nødvendige beiteressurser. Reindriften er basert på naturbeite som tilsier behov for tilstrekkelig tilgjengelig beite i alle årstider. Værforhold og fenologi varierer fra år til år, som gjør at det er nødvendig med store beitearealer slik at denne variasjonen kan ivaretas. Noen områder innenfor et reinbeitedistrikt er mer intensivt benyttet enn andre områder, men det er behov for områder som kan brukes om annet behov oppstår.

Den totale beitekapasiteten i et driftsområde vil være betinget av beitebalansen mellom de ulike årstidsbeitene. En sesongmessig underdekning vil føre til redusert avkastning i og med at næringsopptak vil gjøre reinsdyrene i dårligere stand til å møte neste sesong. Det viktigste elementet i beitebalansen er årstidsbalansen mellom tilgjengelige vinterbeiter og barmarksbeiter. Disse to hovedsesongbeitene har ulike vekstmønster og ulik dynamikk mellom rein og beite. *"Vinterbeitene bestemmer mulig flokkstørrelse, mens sommerbeitene bestemmer produksjonen"* (Klein, 1968)

Innenfor det enkelte sesongområde er reinens naturlige bruk av områdene avhengig av samspillet mellom tilgjengelig beitekapasitet og dyrenes tilpasning til vær og andre ytre omstendigheter; som for eksempel driftsforstyrrelser.

I et sommerbeitedistrikt er reinens bruk av landskapet avhengig både av værlaget og vegetasjonens utvikling eller fenologi. Ett godt sommerbeitedistrikt skal både ha vann, beite og svalhet. Dette også på de tørreste og varmeste somrene. Sol og sterk varme medfører at reinen prøver å unngå insekter og varme. Da søker den etter avkjøling på snøleier i høg fjellet og i fjæra. Dette medfører risiko for uttørking og/eller dårlig beitero.

Lavere temperaturer, regn og vind gir reinen mulighet til å beite i lavereliggende og frodige områder med frodig plantevekst. I tillegg vil samspillet mellom reinens årssyklus og værslag ha en innvirkning. Reinens følsomhet for insekter og sol øker med avhåring av den gamle

vinterpelsen. Dette vil også gjøre at den blir mer følsom for kaldere vær, som gjør at reinen har behov for å bevege seg opp og ned i terrenget alt etter hvordan værlaget er. Ved kaldere værlag i den perioden når hårlaget er tynnest, vil reinen finne ly i lavereliggende områder som er skogbevokst samtidig som den søker beite der.

På sensommeren og tidlig på høsten vil reinen søke etter sopp, som gjør at den vil streife mye omkring for å finne det. Dette tilsier også behov for fri bevegelse til og fra de områdene hvor den kan finne sopp. På vinteren er det viktig for reinen å bevare sine fettreserver for å ha en beredskap når beitene låser seg. I denne perioden er tilgjengeligheten og kvaliteten på beite betydelig dårligere på grunn av snø og isforholdene. Beiteplantene har lav fordøyelighet og mesteparten av tiden går med til å skaffe seg nok mat, fordøye den og hvile. Vinterbeiteområder regnes som minimumsbeiter for reinen og betegnes som en begrensende faktor.

Samspillet mellom værlag og økologi gjør at reinen er avhengig av muligheter til mest mulig fri bevegelse innen sine reinbeitedistrikt for å kunne utnytte de mulighetene som landskapet gir både til beite, ly, avkjøling og hvile.

5.4 Trekk- og flyttlei

Landbruks- og matdepartementet kan gi samtykke i omlegging av flyttlei og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til dette. Bestemmelsene bygger på det faktiske forhold at utnyttelsen av reinbeitet nødvendiggjør et varierende antall flyttleier innenfor distriktet, som ut og inn av distriktet. Dette gjelder både for helårsdistrikter og for sesongbeitedistrikter.

Fremmedelemerter i områder for trekk- og flyttlei kan medføre forstyrrelser og være barrierevirkende for reinen. Dette vil føre til at driving av rein i retning av feks bebyggelse sannsynligvis vil bli utfordrende og ressurskrevende. Konsekvensen av dette kan være at reinen blir stresset og dermed vil prøve å snu- og spre seg under drivingsprosessen når den støter på fremmede elementer.

Inngrep i trekk og flyttlei vil medføre til at distriktet må finne en alternativ flyttlei, som vil igjen skape merarbeid i form av driving av rein via områder som kanskje ikke faller naturlig for reinen å drives i.

Flytting

Distriktet er, i motsetning til mange andre distrikter med faste vinter- og sommerbeiter, et helårsdistrikt, uten faste beitetider. Det vil si at reinen kan benytte seg av hele distriktet til enhver tid.

Ved flytting til vinterbeite ved kysten, brukes det i hovedsak lastebiler. Det foretas også tradisjonell flytting etter bakken til områdene Klettkoven og Nygårssjøen.

Deler av flokken trekker også selv ut til kystnære områder når beiteforholdene på innlandet er låste. Ved flytting til grenseområdene, benytter man i hovedsak tradisjonell flytting etter bakken. Det forekommer også at man transporterer rein til grensen, for så å beite vestover.

Fra vinterbeite til kalvingsområder/vårbeite, benyttes det både lastebil og tradisjonell flytting etter bakken. Dette avhenger av hvor man har beitet aktuelle vinter. Så lenge det er mulighet til det, ønsker man å benytte tradisjonell flytting etter bakken ved flytting fra vinterbeite.

Områdene der snøen har smeltet, er viktige, for det er disse områdene som gir næring før kalvinga, og før den siste harde etappen av flyttinga. Simlene vil ikke stoppe før de har nådd de kjente kalvingsplassene. De stopper gjerne opp og lar reinen kalve i kalvingsområdet i mai, før de flytter ut på sommerbeiteområdet i siste halvdel av juni.

Flytting og samling til sommerlandet, høst, høst/vinter foregår ved tradisjonell samling/flytting etter bakken.

Om høsten skjer flyttinga for de fleste distrikter over en lengre periode, og reinen holdes gjerne i et høstbeiteland, særlig i brunsttida. Enkelte sidaer forlater sommerbeiteområdet i slutten av september og kommer til vinterbeiteområdet så seint som i begynnelsen av desember.

5.5 Reintall og produksjon

I følge Distriktsplanen for Saltfjellet er det øvre taket på 3500 rein innenfor distriktet.

I september-oktober foregår gjeting og samling til ettermerking og slakting. Barmarkskjøring vil foregå i store deler av nasjonalparken, men konsentreres mot gjerdeanleggene i Jalggisoajvve og Semska. Under samling/gjeting startes det fra forskjellige områder. Det er da positivt med flere innfallsporter.

Under samling vil det brukes helikopter ved behov, der flygingen skjer lavere enn 300 meter.

5.6 Inngrepets effekt på reindriften

Reinen er mest var på våren i kalvingsperioden, og utover sommeren. Flukt er en vanlig reaksjon for rein ved forstyrrelser. På sensommeren er reinen i godt hold og har god kondisjon, samt at tilgjengeligheten av kvalitativt godt beite er ubegrenset. Kostnaden for dyret er dermed på et minimum, og den kan ta seg tid til å flykte fra eventuelle forstyrrelser som oppleves som farer. På vinteren når reinen er på minimumsbeiter, vil den komme i en konflikt mellom å forbruke energi på flukt samtidig som det også vil medføre at den totale beitetiden reduseres, og den blir tvunget til å flytte fra områder med beite til områder hvor det ikke finnes tilgjengelig beite.

Det er foretatt en del forskning som viser at det er den menneskelige aktiviteten reinen skyr mest og som medfører økt bruk av energi. Kan her nevne Reimers m.fl (2003), Flydal m. fl 2002), Vistnes og Nellemann (2001) og Ravna (1987).

Fellestrekk i studiene viser at så lenge menneskene holder seg på avstand utløser dette få eller ingen reaksjoner hos dyrene, bare en viss vaksomhet for å konstatere hvorvidt det er fare eller ikke, før de gjenopptar sine normale aktiviteter. Når mennesker bryter denne terskelen, flykter reinen til andre områder. Fluktdistansen har en sammenheng med en del faktorer som habitat/område art, type, topografi, antall mennesker, tamhetsgrad hos reinen, årstid m.m. (Aanes m.fl. 1996).

World Bank (1997) deler inngrepseffektene inn i 3 forskjellige kategorier;

- Direkte effekter
- Indirekte effekter
- Kumulative effekter

Direkte effekter ved naturinngrep omfatter som regel fysisk tap av land og forstyrrelse av dyr i nærheten av inngrepet. Forskning rundt effekten på direkte forstyrrelser på rein nært et inngrep medfører fluktreaksjoner som gir små og kortvarige effekter på enkelt dyr (Vistnes, Nellemann og Strøm Bull 2004).

Indirekte effekter omfatter unngåelseeffekter i lengre avstand enn der dyrene blir utsatt for direkte forstyrrelser. Studier om adferd viser også at dyr som stadig møter på kontinuerlig og langvarig forstyrrelser, for eksempel biltrafikk, vil bruke mer energi og dermed få lavere kroppsvekt enn ueksponerte dyr. Dette vil være særlig kritisk på vårhalvåret når dyrene er i dårligere forfatninger og drektige simler har et stort energibehov. (Op.cit.) Ved vurdering av arealtap som følge av inngrep i reinbeiteområder må en også ta i betraktning eventuelle indirekte arealtap. Dette fordi reinen reduserer bruken av områder i nærheten av fysiske inngrep som for eksempel veier, hytter og kraftlinjer. Størrelsen på unnvikelsessonene er avhengig av type inngrep og om flere inngrep virker sammen.

Kumulative virkninger er summen av ulike forstyrrelser, inngrep og begrensninger i naturmiljøet av tidligere og nåværende inngrep.

I studier som omhandler kraftlinjer og annet relevant infrastruktur varierer resultatene betydelig. Noen studier viser effekter fra disse inngrepene på opptil 4-8 km avstand som i hovedsak gjelder villrein (Nellemann et.al, REIN-prosjekter 2002), mens andre viser bare mindre effekter opptil 500 meters unnvikelsessone (James Stuart-Smith 2000, Oberg 2001). Studier viser også at det kan være en del direkte skadevirkning ved gjentatte forstyrrelser. Atferdsstudier under langvarig forstyrrelser konkluderer i stor grad med at reinen i områder med forstyrrelser bruker mer energi og er i mer bevegelse enn dyr i uforstyrret områder. (Kuck et al. 1985, Maier et al. 1998, Bradshaw et al. 1997) Dette kan igjen føre til redusert kroppsvekt hvis forstyrrelsene vedvarer (Bradshaw et al. 1998) Langvarig forstyrrelser vil mest sannsynligvis føre til at reinen gradvis slutter å oppholde seg i områder med forstyrrelser (Kuck et al 1985) Den mest alvorlige konsekvensen er likevel det at reinen vil unngå å bruke store områder nær utbygging. Dette fordi en slik unnvikelse ofte fører til at reinen presses sammen på mindre produktive beiteområder som igjen vil resultere i økt overbeite og konkurranse om beiter. (Cameron et. Al. 1992, Helle and Särkelä 1993, Smith et al.2000, Vistnes and Nellemann 2001, Norges Forskningsråd 2002)

Det er også foretatt noe forskning angående vindmølleutbyggingenes effekt på reindriften. Eftestøl et al. (2004) konkluderer med at man per i dag vet for lite om hvordan større vindparker kan påvirke reindriften. I Rein-prosjektet (2002) ble det konkludert med at støy fra kraftledninger og vindmøller er hørbare for rein, men ikke nødvendigvis forstyrrende. Innhengningsforsøk viste at økende vindrelatert støynivå ikke hadde noen effekt på reinens adferd.

Generelt er det foretatt få studier som viser hvilke effekter de ulike inngrepene gir, men de fleste forskerne er enig i at menneskelig aktivitetsnivå etter en utbygging er den faktoren som har størst betydning for hvor stor effekt et inngrep får. Den menneskelige aktiviteten bør derfor

begrenses og gjøres så forutsigbar som mulig. Når dyrene er frittgående kan unnavikelsessonen og barriereeffekten presse dem inn i naboområder og dermed føre til driftsmessige konsekvenser.

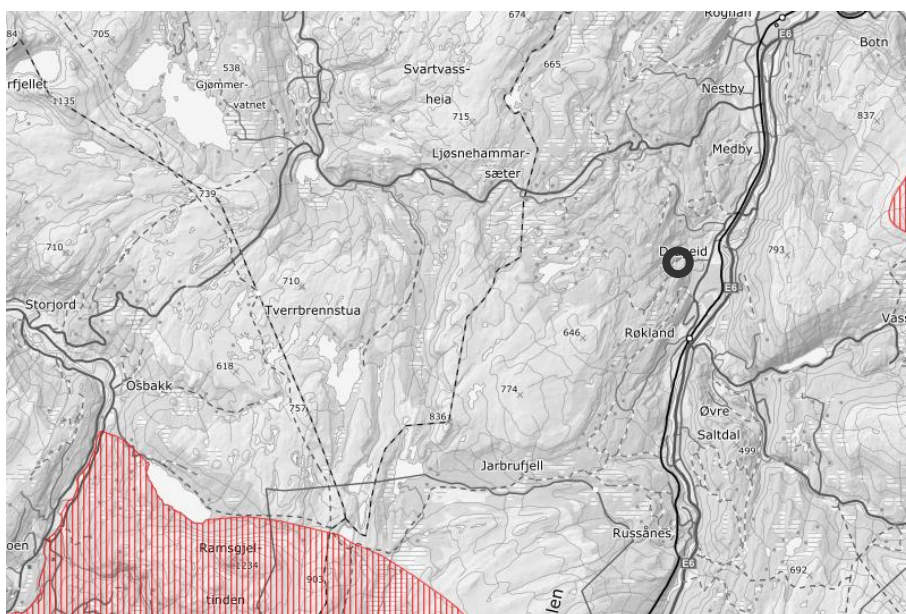
6. KONSEKVENSANALYSE

6.1 Verdivurdering

Reindriftas årstidsbeiter er delt inn i fem sesonger som igjen er delt inn i to kategorier etter funksjon og beiteintensitet. Kartutsnittene nedenfor viser hvordan området i distriktet brukes i årssyklusen. Som tidligere nevnt er det ingen faste trekktider innenfor distriktet. Naturgitte forhold styrer i hovedsak hvordan distriktet brukes.

6.1.1 Sommerbeite

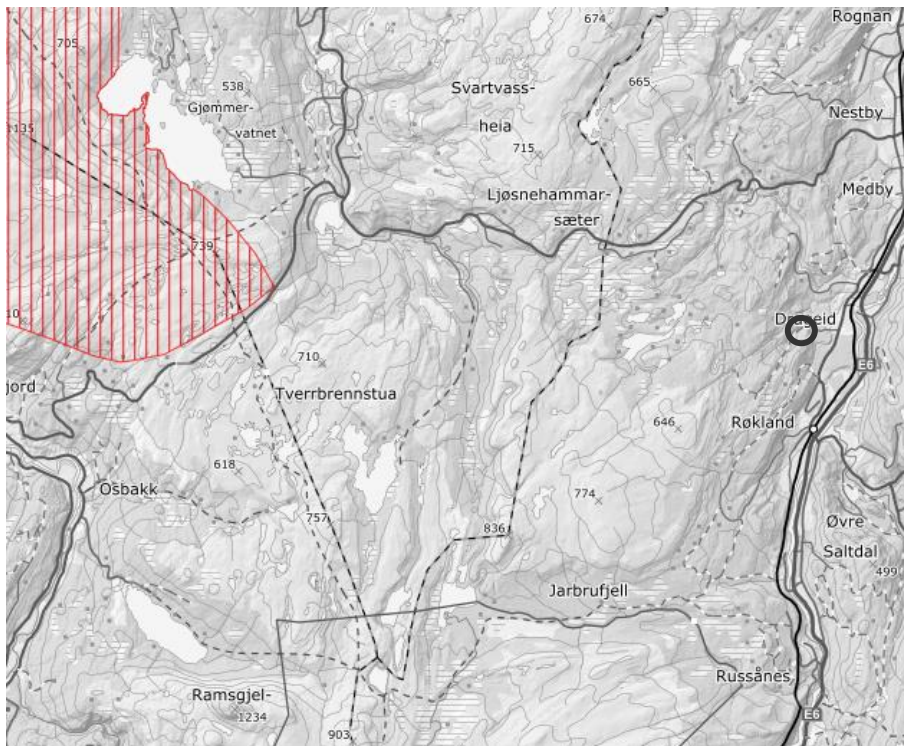
De sentrale høyereliggende sommerbeiteområdene ligger sørvest for aktuelt uttaksområde på Drageid.

Figur 8 Sentrale, høyereliggende sommerbeiter

Sommerbeite skiller mellom høysommerland og lavereliggende sommerland. Høysommerland er områder hvor sentrale deler som regel ligger over skoggrensa. Det er områder hvor reinen gjerne oppholder seg midtsommers for å dekke sitt behov for beite, ro og avkjøling. Reinens behov for å minske insektsplagen gjør slike luftingsområder til et viktig særverdiområde.

Lavereliggende sommerland er mindre sentrale og/eller mindre intenst brukte områder.

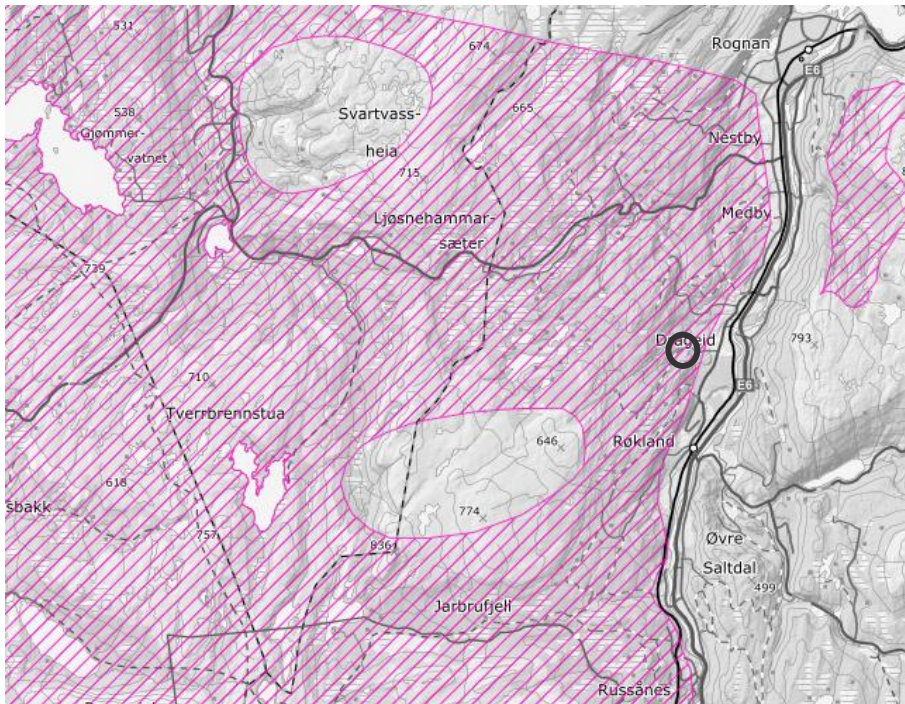

Figur 9 Lavereliggende, mindre intensivt brukte sommerbeiter

6.1.2 Høstbeite

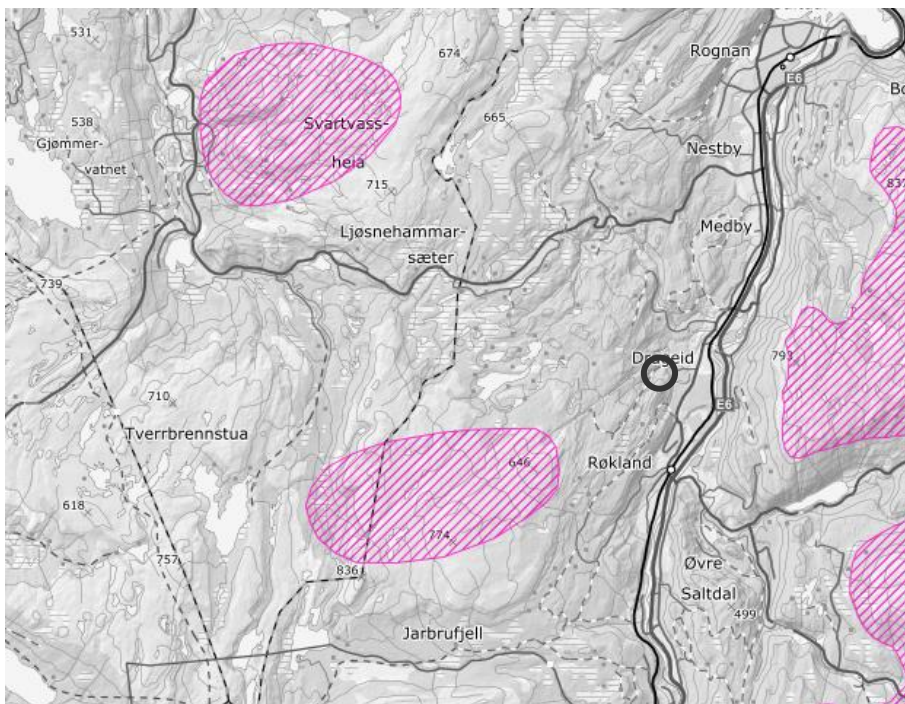
Høstbeite beskriver beiteområder for rein i høstsesongen. Det skilles mellom parringsland og tidlig høstland.

Tidlig høstland er partier hvor reinen bygger seg opp etter sommerens insektsplage. Her spres gjerne reinen på leting etter sopp. Sesongbegrepet er ikke konstant og definert innenfor en konkret sesong. Sesongens lengde kan derfor variere i både tid og utstrekning fra år til år.

Figur 10 Tidlig høstland

Parringsland utgjør et viktig særverdiområde for reindriften. Det er de deler av høstområder der oksereinen samler simleflokkene til parring under brunsten.

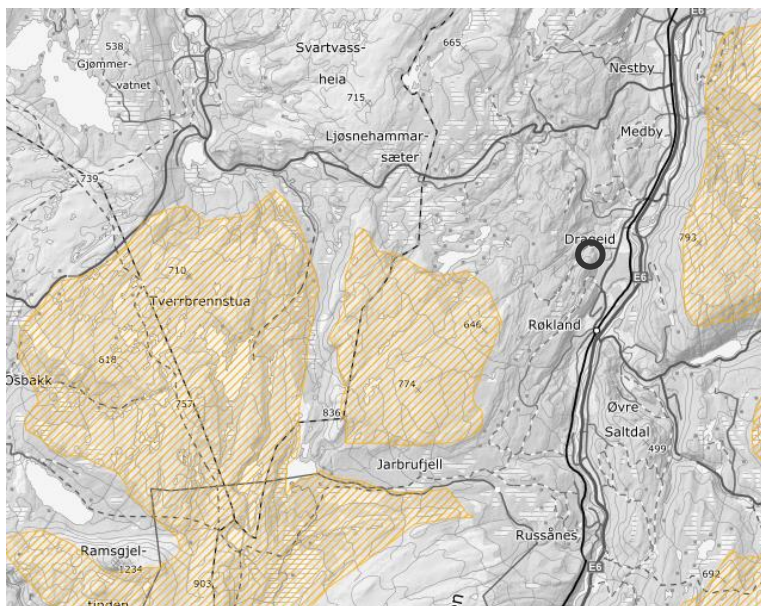

Figur 11 Parringsland

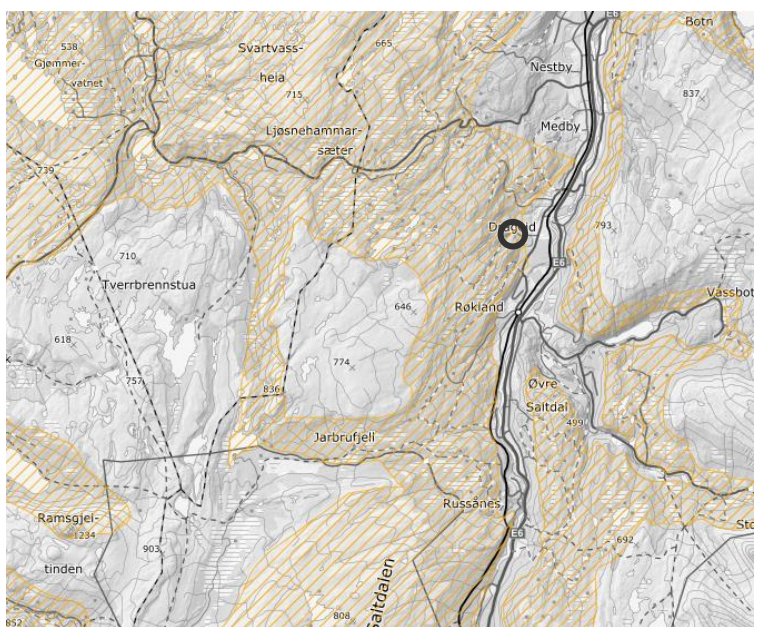
6.1.3 Høstvinterbeite

Høstvinterbeite er beiteområder for rein i deler av høstsesongen. Det skilles mellom intensivt brukte områder og spredt brukte områder.

Intensivt brukte områder er områder som ofte pakkes til med snø og bli utilgjengelige for reinen utover vinteren.

Figur 12 Tidlig høstvinterbeite - intensivt brukt

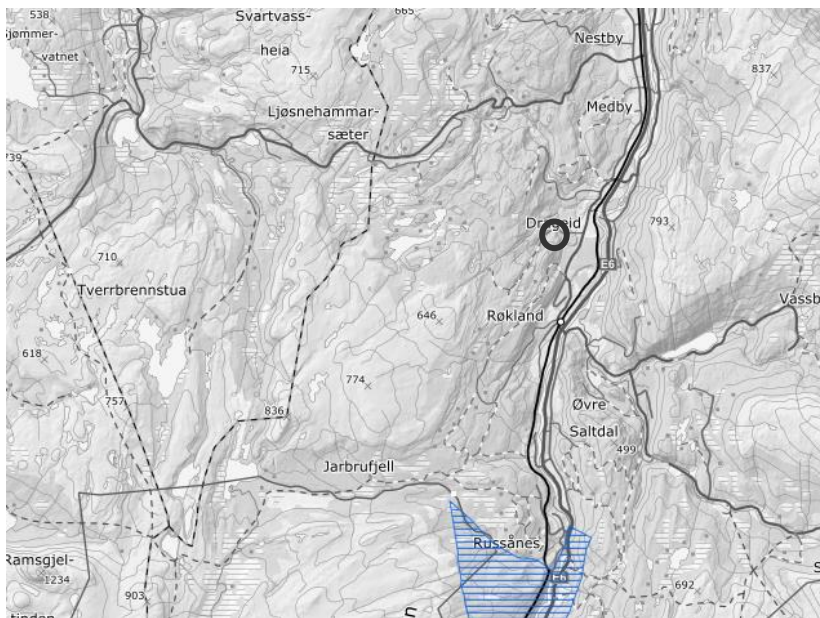

Figur 13 Spredt brukte høstvinterbeiter

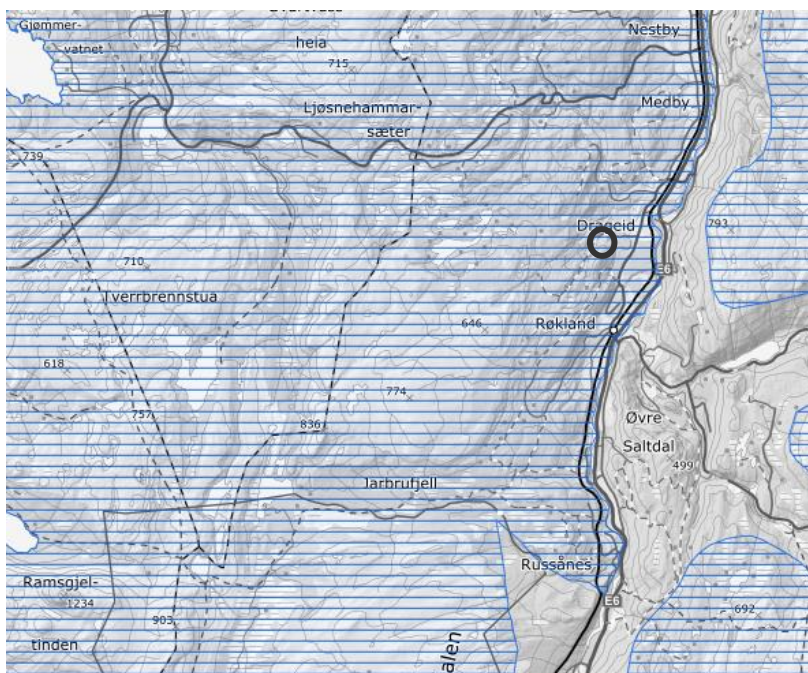
6.1.4 Vinterbeite

Vinterbeite skiller mellom senvinterland og tidlig benyttede/lavereliggende områder.

Senvinterland er gjerne intensivt brukte områder som normalt er mest sikre mot store snømengder og nedising på midt- og senvinteren.

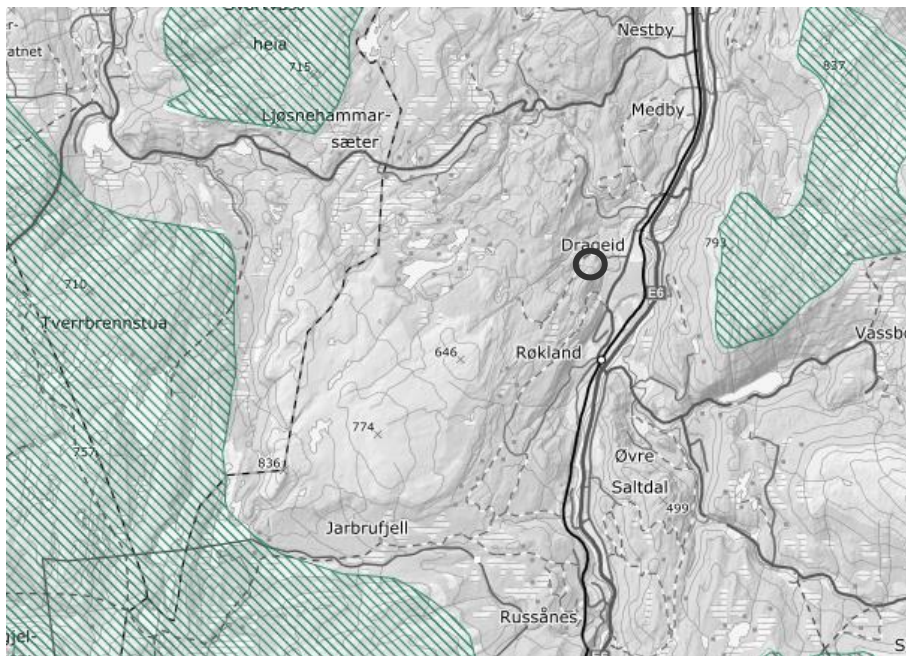
Figur 14 Senvinterland - intensivt brukt

Figur 15 Tidlig vinterland

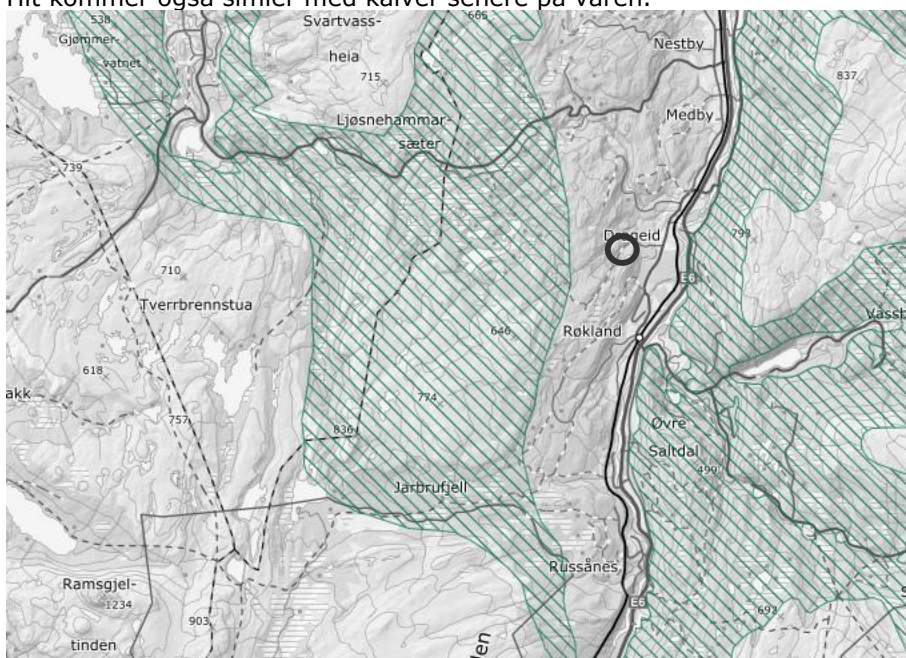
6.1.5 Vårbeite

Beiteområder for rein i vårsesongen, inkluderer også viktig kalvingsland. Kalvingsland og tidlig vårland omfatter de deler av vårområdet som beites tidligst og hvor hoveddelen av simleflokken oppholder seg i kalvings- og pagningsperioden.

Figur 16 Vårbeite og kalvingsland

Oksebeiteland og øvrig vårbeiteland er der okserein og fjorårskalver oppholder seg i kalvingstida. Hit kommer også simler med kalver senere på våren.

Figur 17 Oksebeiteland - sen vårbeiteland

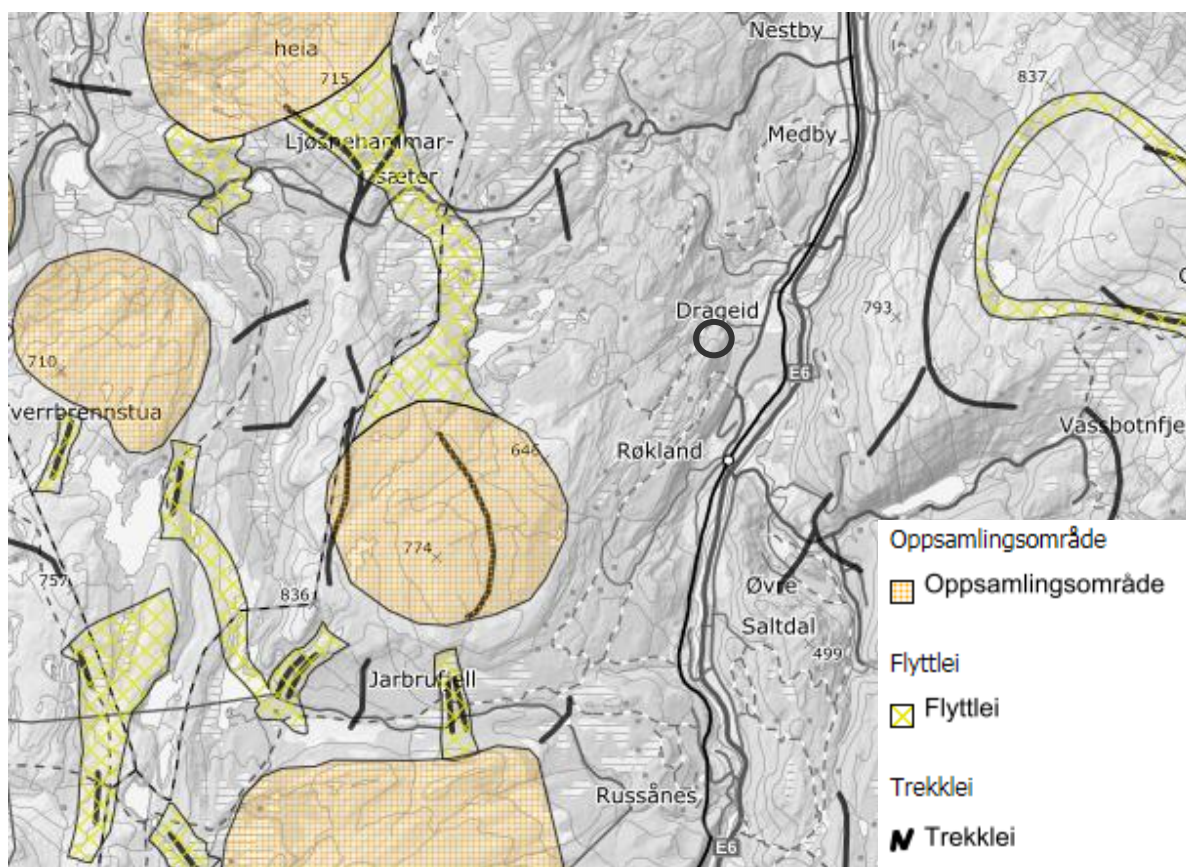
6.1.6 Trekkleier, flyttleier og oppsamlingsområder

Kartutsnittet viser viktige naturlige trekk mellom beiteområder og forbi passasjer, der reinen trekker av seg selv, enten enkeltvis eller i flokk.

Her vises også lengre leier eller traséer i terrenget der reinen enten drives eller trekker selv mellom årstidsbeitene. Hovedsakelig symboliserer flyttleier en aktiv flytting/driving av rein, og ifølge reindriften § 22 må ikke reindriften flyttleier stenges.

Bredden vil variere, blant annet etter terrenget og snøforholdene samt størrelsen og samlingen på flokken. Beitelommer/overnattingsbeite er markert som utvidelser. Høstflyttingen foregår som oftest mer spredt og over adskillig lenger tid enn vårflyttingen. Derfor er ofte høstleier bredere.

Oppsamlingsområdene er områder med naturlige avgrensninger hvor reinen samles midlertidig under innsamling til flytting, kalvemerking, skilling eller slakt.

Figur 18 Trekkleier, flyttleier og oppsamlingsplasser

6.1.7 Verdivurdering

Uttaksområdet ligger i utkanten av reindriftsområdet innenfor tidlig høstbeite, spredt brukte høstvinterbeiter og tidlig vinterbeite. Uttaket berører ikke intensivt brukte beite- parrings- eller kalvingsområder, og heller ingen trekkleier, flyttleier eller oppsamlingsplasser.

Med bakgrunn i dette vurderes området til middels verdi.

6.2 Vurdering av påvirkning

Når tiltakets påvirkning på reindriften skal vurderes drøftes både direkte påvirkning, indirekte påvirkning og samlet (kumulativ) påvirkning.

Uttaket er begrenset til maksimalt 4 måneder i løpet av året, med normaldrift i perioden 1. mars til 15. juni. Ved ytterligere behov tillates det tilleggsdrift i perioden 15. august til 1. desember.

Flytting fra vinterbeite til vårbeite foregår normalt i slutten av april. Kalvingen er i mai, noe som innebærer at reinen er mest var og utsatt om våren. Uttaket ligger ikke i nærheten av flyttleier eller trekkleier, og heller ikke innenfor vårbeite.

Direkte påvirkning

Direkte påvirkning handler om tiltaket konkurrerer ut reindriften direkte, for eksempel gjennom annektering av areal som brukes i drifta.

Uttaksområdet ligger ikke innenfor områder som brukes aktivt i reindriften i dag, selv om området ligger innenfor høstbeite og vinterbeite. Det er stor avstand til viktige beite- og kalvingsområder, trekkleier, flyttleier og oppsamlingsplasser slik at støy fra driften av uttak neppe vil belaste reindriften. Planområdets størrelse tilsvarer også en minimal andel av beiteområde.

Indirekte påvirkning - influensområde

Ved vurdering av influensområde og tiltakets forstyrrende effekt på reindriften, er det menneskelig aktivitet og støy som er relevante faktorer å vurdere.

Det går flere skogsveger i området og området brukes til friluftsliv i dag. Blant annet står det en trimkasse ved planområdet som hadde 1 026 besøkende i 2016 og 271 besøkende i 2018. Området er altså preget av menneskelig aktivitet i dag og det er derfor lite trolig at den menneskelige aktiviteten i selve uttaksområder spiller inn som unnvikende faktor.

Uttaksområdet ligger heller ikke innenfor beiteområder med intensiv bruk og det er stor avstand til viktige beite- og kalvingsområder, trekkleier, flyttleier og oppsamlingsfaktorer slik at støy fra driften av uttaket neppe vil belaste reindriften.

Samlet vurdering

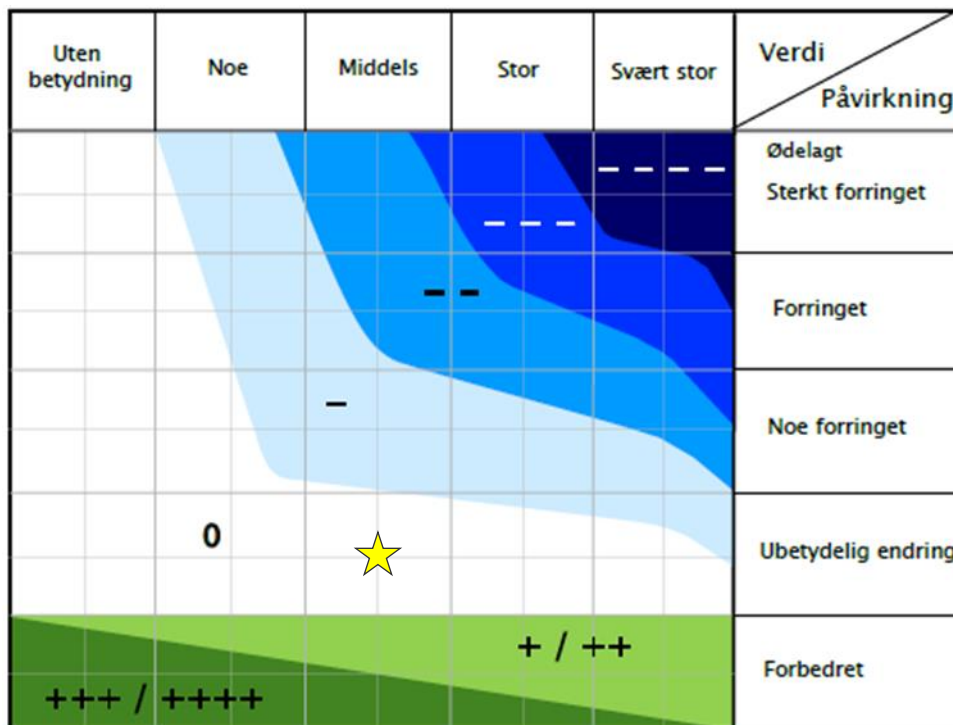
Etter en samlet vurdering vil påvirkningen av tiltaket på reindriften være ubetydelig, ettersom uttaket ikke berører viktig beite- og kalvingsområder, flyttleier, trekkleier eller oppsamlingsområder.

6.3 Konsekvens

Konsekvensen fastsettes ved å sammenholde opplysninger/vurderinger om det berørte temaets verdi og omfanget av tiltakets virkning. Med konsekvens menes de fordeler og ulemper tiltaket vil medføre i forhold til alternativ 0.

Verdien er satt til middels, mens påvirkningen vurderes som ubetydelig. Konsekvensen vurderes ut ifra dette til å være ubetydelig konsekvens.

6.4 Skadereduserende tiltak

Det ansees ikke nødvendig å iverksette skadereduserende tiltak for å redusere konsekvensen, da konsekvensen er vurdert til ubetydelig.

7. REFERANSER

www.fylkesmannen.no

www.miljodirektoratet.no

www.kilden.no

www.reindrift.no

Statens vegvesen 2018, Konsekvensanalyser, Håndbok V712

Sametingets planveileder (2010)

Saltdal kommune, kommuneplanens arealdel

Distriktsplan for Saltfjellet Reinbeitedistrikt, 2014-2020